

1. Cyflwyniad

- Mae'r adroddiad hwn yn archwilio perfformiad brithyllod y môr ar y 33 o brif afonydd brithyllod y môr yng Nghymru ar gyfer 2018 (gan gynnwys yr afonydd trawsffiniol Afon Hafren, Afon Gwy ac Afon Dyfrdwy). Mae'r asesiad yn seiliedig ar gydymffurfiaeth â Therfynau Cadwraeth ac yn defnyddio dulliau sydd gyfwerth neu sydd union yr un peth â'r rhai a ddefnyddir ar gyfer eogiaid yng Nghymru a Lloegr. Defnyddiwyd dulliau o'r fath gyda brithyllod y môr am y tro cyntaf yn 2016.
- Mae canlyniadau'r asesiad ar gyfer pob un o'r prif afonydd wedi'u nodi yn Nhabl 1 a Ffigurau 1 a 2. Yn yr un modd ag eogiaid, mae'r rhain yn cael eu defnyddio i werthuso statws cadwraeth stociau afonydd unigol ac yn helpu i sicrhau bod gan Cyfoeth Naturiol Cymru fesurau rheoli pysgodfeydd priodol ar waith. Mae'r olaf yn bennaf ar ffurf rheolaethau gwirfoddol neu orfodol ar bysgota gan bysgodfeydd rhwyd a gwialen fel yr arweinir gan yr un Strwythur Penderfynu sy'n cael ei defnyddio wrth reoli pysgodfeydd eogiaid (Atodiad I).

2. Terfynau cadwraeth ac asesu cydymffurfiaeth

- Mae Terfynau Cadwraeth yn seiliedig ar amcangyfrifon gallu cynhyrchu brithyllod y môr mewn dalgyloedd unigol. Cânt eu mynegi yn nhermau niferoedd wyau ac maent wedi'u gosod i helpu i sicrhau bod niferoedd digonol o bysgod yn mynd ymlaen i fwrw grawn.
- Mae asesu cydymffurfiaeth yn cynnwys (i) llunio amcangyfrifon (o ddaliadau â gwialen neu ddulliau mwy uniongyrchol, e.e. defnyddio maglau neu rifyddion pysgod) o niferoedd y brithyllod y môr sy'n dychwelyd bob blwyddyn a'u cyfraniad wyau tebygol a (ii) ymgymryd ag asesiad ystadegol ffurfiol o statws cydymffurfiaeth yn erbyn y terfynau cadwraeth. Mae'r weithdrefn olaf wedi'i dylunio i gyflawni'r 'amcan rheoli': bod stociau'n bodloni neu'n rhagori ar eu terfynau cadwraeth pedair blynedd allan o bump yn y tymor hir.
- Cynhelir asesiadau o gydymffurfiaeth ar gyfres dreigl deng mlynedd o hyd o amcangyfrifon dyddodi wyau (gan ddiweddu â'r flwyddyn ddiweddaraf) ac maent yn archwilio'r tueddiad llinellol mewn niferoedd wyau (rhagamcan o bum mlynedd) yn ogystal â'r tebygolrwydd y bydd stoc afon yn llwyddo neu'n methu'n ystadegol o ran ei hamcan rheoli mewn unrhyw flwyddyn.
- Dosberthir stociau afonydd sy'n llwyddo neu'n methu'n ystadegol yn eu hamcan rheoli (h.y. mae mwy na 95% o gyfle eu bod yn un o'r categorïau hyn) fel 'heb fod mewn

perygl' neu 'mewn perygl' yn ôl y drefn honno. Dosberthir stociau afonydd sydd mewn sefyllfa ganolog naill ai fel 'ddim mewn perygl yn ôl pob tebyg' neu 'mewn perygl yn ôl pob tebyg', gan ddibynnu ar a yw'r tebygolrwydd y byddant yn llwyddo yn eu hamcan rheoli yn fwy neu'n llai na 50% yn y drefn honno.

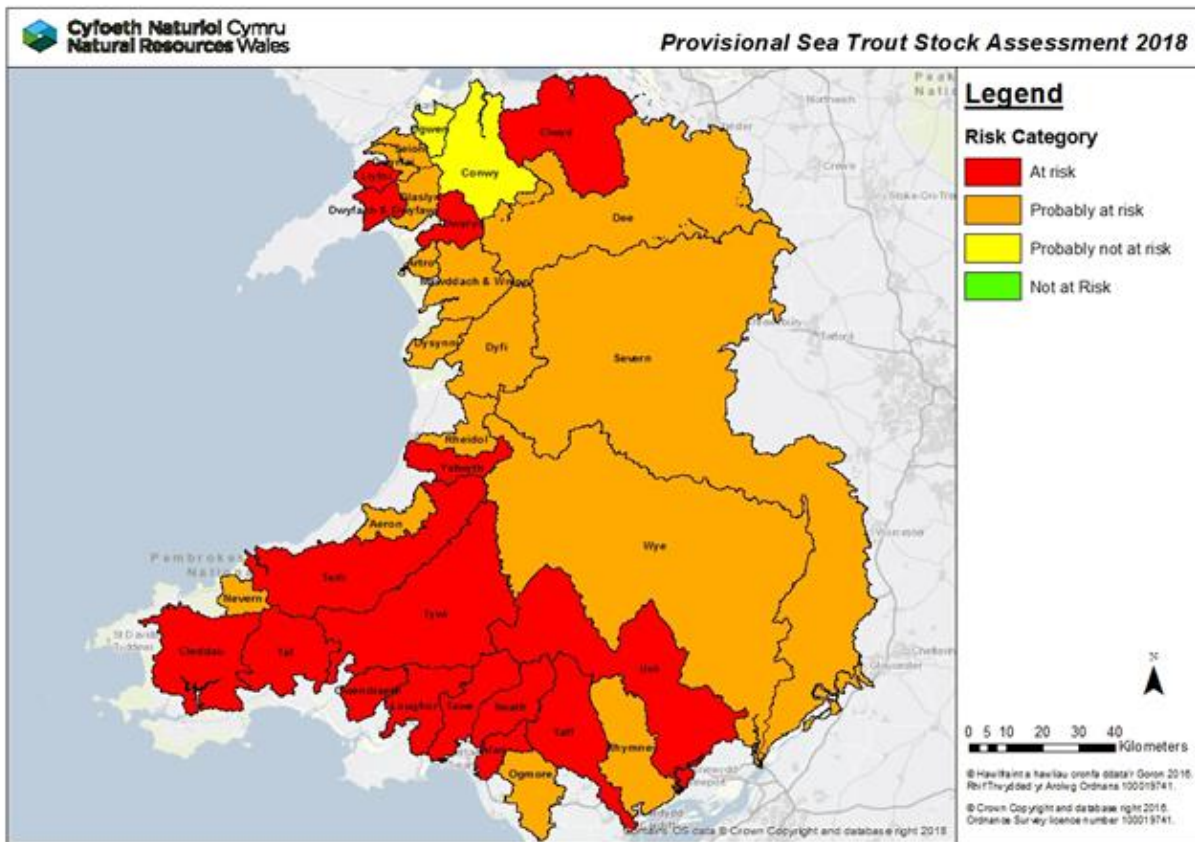
- O ran y Strwythur Penderfynu, y statws 'mewn perygl' a ragwelir pum mlynedd y tu hwnt i'r flwyddyn bresennol yw'r mesur perfformiad pwysicaf, yn ogystal â'r duedd ar i fyny neu am i lawr mewn niferoedd wyau. Caiff yr ystadegau hyn, ynghyd â statws cydymffurfiaeth yn y flwyddyn bresennol a lefelau dal a rhyddhau genweirio, eu crynhoi yn Nhabl 1, a dengys y statws risg yn y flwyddyn bresennol a'r statws a ragwelir mewn pum mlynedd yn Ffigurau 1 a 2.

Tabl 1 Ystadegau dal a rhyddhau, y tueddiadau deng mlynedd diweddaraf mewn niferoedd wyau, a statws cydymffurfiaeth terfynau cadwraeth yn y flwyddyn bresennol (2018) ac a ragwelir mewn pum mlynedd (2023) ar gyfer y 33 o brif afonydd brithyllod y môr yng Nghymru.

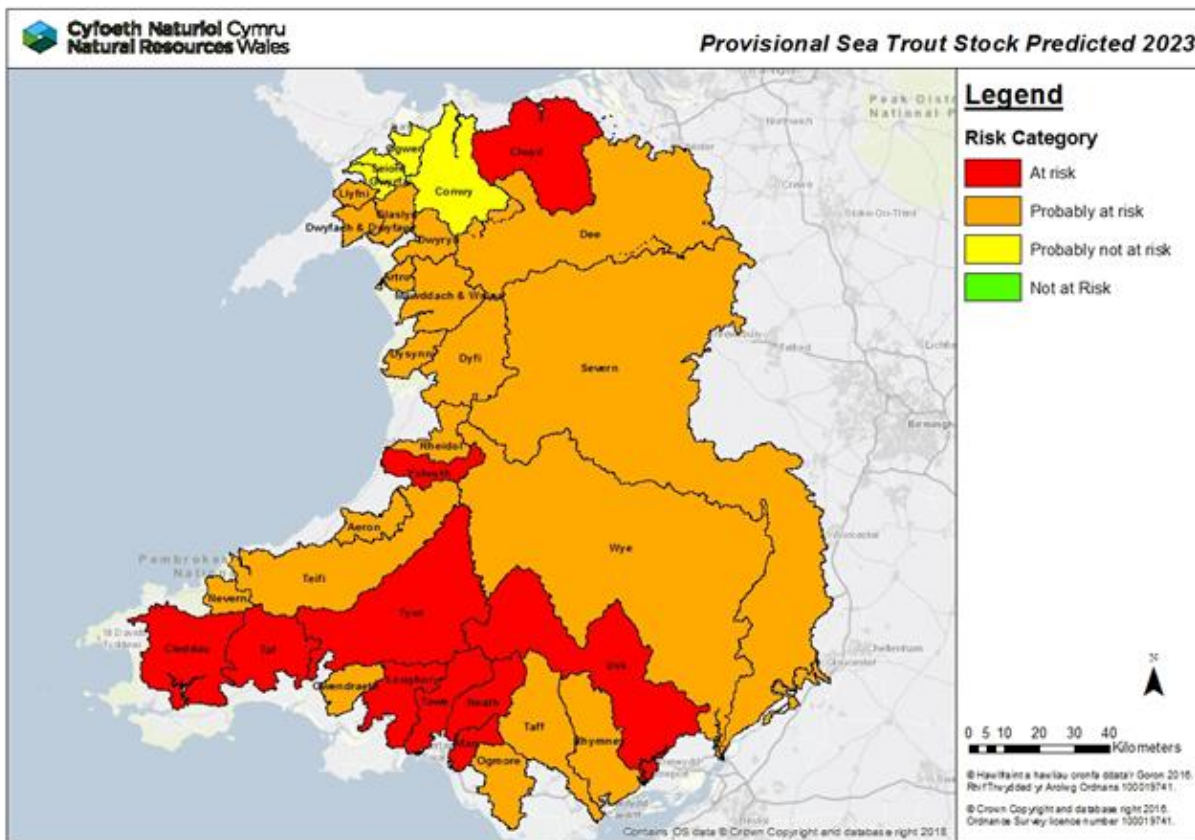
River	% Rod released:								Current compliance			Projected compliance		Trend
	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2018	2023					
Severn	83.3	88.2	82.4	76.5	95.0	94.1	55.6	Prob at risk	Prob at risk	Uncertain	-			
Wye	94.4	95.1	89.7	98.8	100.0	100.0	88.9	Prob at risk	Prob at risk	Uncertain	--			
Usk	84.1	64.9	89.9	82.5	84.5	87.3	100.0	At risk	At risk	Uncertain	---			
Rhymney	75.0	100.0	66.7		0.0			Prob at risk	Prob at risk	Uncertain	--			
Taff & Ely	99.2	100.0	52.2	95.7	100.0	100.0	94.6	At risk	Prob at risk	Uncertain	-			
Ogmore	85.6	89.1	89.6	92.2	77.9	87.4	93.7	Prob at risk	Prob at risk	Uncertain	--			
Afan	77.7	56.9	66.7	89.9	72.5	92.7	86.2	At risk	At risk	Uncertain	---			
Neath	73.0	81.9	92.1	90.6	75.5	82.6	95.7	At risk	At risk	Down	---			
Tawe	73.4	65.1	90.9	62.3	85.3	90.3	94.0	At risk	At risk	Uncertain	--			
Loughor	60.3	54.2	66.9	78.3	86.0	88.9	40.7	At risk	At risk	Uncertain	--			
Gwendraeth	64.0	50.0	71.9	76.7	94.4	80.0	100.0	At risk	Prob at risk	Uncertain	-			
Tywi	58.4	69.4	72.5	75.5	74.6	70.8	84.3	At risk	At risk	Uncertain	--			
Taf	40.8	42.2	60.2	68.1	60.0	62.0	68.4	At risk	At risk	Uncertain	---			
E&W Cleddau	65.7	84.1	72.8	81.3	82.4	86.2	81.4	At risk	At risk	Uncertain	---			
Nevern	52.5	44.3	56.4	60.3	49.4	63.7	68.5	Prob at risk	Prob at risk	Uncertain	--			
Teifi	70.0	74.4	79.9	73.8	73.6	70.4	85.7	At risk	Prob at risk	Uncertain	--			
Aeron	32.6	43.3	46.8	58.0	73.9	59.1	64.9	Prob at risk	Prob at risk	Uncertain	-			
Ystwyth	75.4	68.0	81.7	75.0	72.3	79.5	80.0	At risk	At risk	Down	---			
Rheidol	85.5	89.0	88.7	83.8	77.9	87.3	95.4	Prob at risk	Prob at risk	Uncertain	--			
Dyfi	75.4	76.2	78.3	72.1	78.4	79.9	89.0	Prob at risk	Prob at risk	Uncertain	--			
Dysinni	83.8	88.1	89.0	85.8	86.7	81.4	92.9	Prob at risk	Prob at risk	Uncertain	-			
Mawddach	78.4	78.3	86.3	78.3	86.2	79.8	91.8	Prob at risk	Prob at risk	Uncertain	---			
Artro	71.4	62.5	56.0	29.4	27.8		46.7	Prob at risk	Prob at risk	Uncertain	-			
Dwryd	55.9	21.6	78.2	35.9	80.0	84.2	92.3	At risk	Prob at risk	Uncertain	--			
Glaslyn	63.3	75.9	80.0	80.3	71.0	81.0	82.3	Prob at risk	Prob at risk	Uncertain	--			
Dwyfawr	63.8	82.7	58.9	73.9	58.4	76.9	75.6	At risk	Prob at risk	Uncertain	--			
Llyfni	72.9	76.3	74.8	68.4	78.8	69.0	52.2	At risk	Prob at risk	Uncertain	--			
Gwyrfai*	40.0	60.0	57.1		77.8	100.0		Prob at risk	Prob not at risk	Uncertain	+			
Seiont	45.5	45.5	63.2	60.0	87.4	63.3	78.6	Prob at risk	Prob not at risk	Uncertain	+			
Ogwen	63.4	57.3	67.5	62.2	69.3	69.0	74.9	Prob not at risk	Prob not at risk	Uncertain	+			
Conwy	78.6	83.5	78.0	79.4	86.7	81.3	95.3	Prob not at risk	Prob not at risk	Uncertain	-			
Clwyd	83.0	85.1	84.5	87.1	84.9	86.3	89.8	At risk	At risk	Uncertain	--			
Dee	83.1	95.4	83.2	81.8	83.7	76.6	91.3	Prob at risk	Prob at risk	Uncertain	--			

Trend:	
p<0.05	---
p<0.10	---
0.10<=p<0.30	--
0.30<=p<0.50	-
0.70=>p>0.50	+
0.90=>p>0.70	++
p>0.90	+++
p>0.95	+++

Figwr 1 Prif afonydd brithyllod y môr yng Nghymru: Statws risg 2018

Figwr 2 Prif afonydd brithyllod y môr yng Nghymru: Statws risg a ragfynegir yn 2023

3. Ymateb gan y rheolwyr

- Yn unol â'r Strwythur Penderfynu, dylai camau gael eu cymryd i leihau pysgota mewn pysgodfeydd â rhwyd a gwialen yn sylweddol neu hyd yn oed ei atal yn llwyr (h.y. nifer y pysgod sy'n cael eu lladd) ar yr afonydd hynny y rhagwelir y byddant 'mewn perygl' mewn pum mlynedd (h.y. 2023 yn yr asesiad presennol), neu 'mewn perygl yn ôl pob tebyg gyda thueddiad am i lawr'. Lle y bo'n bosib (yn bennaf ar bysgodfeydd gwialen), dylai mesurau gwirfoddol i reoli pysgota gael eu hyrwyddo yn y lle cyntaf cyn ystyried unrhyw gamau gweithredu gorfodol. Gan fod y fethodoleg asesu ar gyfer brithyllod y môr yn llai sefydledig na'r un a ddefnyddir ar gyfer eogiaid, a'i bod yn parhau i gael ei gwerthuso, ni ddylai'r broses o ddefnyddio'r strwythur penderfynu i reoli pysgodfeydd brithyllod y môr fod mor gadarn â'r broses ar gyfer rheoli pysgodfeydd eogiaid.
- Ar gyfer afonydd sydd wedi bod yn y categori 'heb fod mewn perygl' am bum mlynedd yn olynol, dylai ystyriaeth gael ei rhoi i ymlacio rheolaethau pysgota – gan gynnwys mewn pysgodfeydd rhwyd – lle mae'r rhain yn bodoli.
- Dylai afonydd sy'n adfer gael eu hystyried yn afonydd 'mewn perygl' oni bai bod gwybodaeth asesu ar gael sy'n nodi fel arall. Dylai lefelau dal a rhyddhau gwirfoddol o 100% gael eu gweithredu ar yr un pryd â gweithio ar y gwelliannau amgylcheddol angenrheidiol.
- Dylai asesiadau Statws Ecolegol Da'r Gyfarwyddeb Fframwaith Dŵr ar gyfer brithyllod y môr (lle y bônt ar gael) mewn cyrff dŵr dalgylchoedd gael eu hystyried ar y cyd â chanlyniadau cydymffurfiaeth â therfynau cadwraeth a ffynonellau eraill o dystiolaeth fel rhan o'r broses gwneud penderfyniadau rheoli.

Atodiad I: Datblygu rheolaethau pysgota ar gyfer pysgodfeydd brithyllod y môr yng Nghymru a Lloegr ('y Strwythur Penderfynu')

